

20. september 2007

Politisk lydighet

Den norske Bank legger ut en omtale av bankens avdeling i Luxembourg på nettsiden sin. Utformingen er slik at omtalen best kan forstås som en anbefaling av tjenester for ulovlig skatteunndragelse. Finansministeren misliker dette sterkt, og ber direktøren for Kredittilsynet vurdere om annonsen er lovlig. Så langt er alt greit.

Men Kristin Halvorsen går lenger, og uttaler til NRK at uansett spørsmålet om lovlighet kan hun ikke godta en slik annonse. Hva sikter hun egentlig til? Mener hun at hun gjennom næringsministeren, som bestyrer statens 34% eierandel i DnB, vil øve innflytelse i bankens styrende organer? Kanskje det, og i så fall er det greit. Men mest sannsynlig er hennes tankegang mer direkte: Hun gir uttrykk for en verdivurdering, formidlet gjennom TV, som hun i egenskap av finansminister krever respekt for. I dette tilfellet er det lett å være enig i verdivurderingen, men et krav om respekt for den politiske makten bak vurderingen er litt vanskelig. Landet skal jo styres politisk gjennom lovene og andre sporbare vedtak, ikke gjennom uformelle "signaler" om politisk ønsket atferd. Innenfor lover og bestemmelser skal det være næringsfrihet også for de politisk utekkelige. Bare en formell styringsprosess gir mulighet for prøving av forvaltningsavgjørelser for domstolene.

Dette bringer oss til uttalelsene fra direktøren for Kredittilsynet, i tilknytning til finansministerens. Bjørn Skogstad Aamo opplyste at han foreløpig ikke hadde tatt stilling til spørsmålet om mulig lovstridighet, men at han hadde hatt kontakt med banken som innså at formuleringene i annonsen var uheldige og hadde fjernet dem. Vel og bra. Så fortsetter han med å rose bankene for deres gode samarbeid med myndighetene. Han forteller – som et eksempel – at en pågående opprulling av en stor sak i Oslos kriminelle gjengmiljø er kommet i gang etter opplysninger fra DnB til politiet om mistenkelige pengetransaksjoner. Slik ordene falt lot det seg forstå at det dreide seg om et initiativ fra banken, ikke i utgangspunktet om politiets anmodning. En tekkelighetsattest til banken fra direktøren for Kredittilsynet. Også i denne sammenheng er det lett å være enig i verdivurderingen: Det er selvsagt prisverdig å assistere politiet i bekjempelsen av kriminalitet.

Allikevel skurrer det litt. Problemet med bankenes nærhet til maktens utøvere ligger i bankenes rolle og rolleforståelse. Hvordan skal vi bedømme bankenes uavhengighet og upartiskhet? Vil bankene med samme iver alarmere politiet om *alle* mistenkelige transaksjoner, uavhengig av de berørtes sosiale rang, kundeforhold og politiske profil? Eller vil det kanskje bli anvendt "skjønn" i den sammenheng? I noen land er bankene pålagt ved lov ikke å uttale seg om kundeforhold. Hensikten er i utgangspunktet ikke å

skjule kriminalitet, men å sikre mot myndigheters overgrep, konkurrenters misbruk, og medieres nysgjerrighet. De fleste vil være enige i at et slikt lovpålegg ikke kan være absolutt. Det må holdes åpent for å bidra til politiets etterforskning, og opplysning i sivile rettssaker, når det foreligger rettslig kjennelse for det. Men ut over det vil bankenes taushet om kundeforhold være et viktig bidrag til å opprettholde den rettsorden de fleste ønsker. Det vesentlige her er ikke hvor troskyldige dagens forskjellige aktører måtte være, men hvordan dagens praksis vil utvikle seg over tid. Vil usikkerhet om karakteren av bankens nærhet til myndighetene drive kunder til utenlandske banker som tilbyr "full diskresjon"? Tiden vil vise. *ƒ*